

B O G A N M E L D E L S E R

Edward F. Denison, assisted by Jean-Pierre Poullier: Why Growth Rates Differ. Postwar Experience in Nine Western Countries. The Brookings Institution, Washington 1967. 494 sider. Pris: 4,95 \$ (paper).

Dette omfattende værk kan for teknikens vedkommende siges at være en videreførelse af Denisons bog om U.S.A.: *The Sources of Economic Growth in the United States and the Alternatives Before US*. Han søger, gennem en indgående empirisk analyse at belyse dels for året 1960 årsagerne til forskellene i størrelsen af nationalindkomsten pr. beskæftiget (i dollar) i U.S.A. og i 8 europæiske lande (Belgien, Danmark, Frankrig, Vesttyskland, Holland, Norge, United Kingdom og Italien) dels de elementer, der har haft den dominerende indflydelse på udviklingen i nationalindkomsten pr. beskæftiget eller pr. capita i efterkrigsårene. Foruden at se på hvert af de 8 lande, betragter han også syv af dem under et - og han kalder området Nordvesteuropa. Han tager ikke Italien med, da nationalindkomsten pr. capita er væsentligt lavere i Italien end for de øvrige 8 lande.

Denison behandler udviklingen i perioden 1950-62; men deler den yderligere op i perioderne 1950-55 og 1955-62 en opdeling, der bl.a. for Danmarks vedkommende er meget relevant.

Ved betragtningerne over faktorinput ser han på bidragene fra de tre produktionsfaktorer: Arbejde, kapital og jord. Ved sammenvejning af bidragene anvendes en fordeling af nationalindkomsten efter typer af indkomst.

Det relevante bidrag til samlet output, altså udover samlet input, analyserer Denison ved at se på følgende forhold: Virkningen af en forbedret allokering af ressourcerne, the economies of scale og fordelene ved bedre uddannelse, samt nogle mere specielle forhold.

Ved niveausammenligningen for 1960 af nationalindkomsten pr. beskæftiget (om-

regnet i dollar) møder man igen de vanskeligheder, som tidligere er blevet taget op af Milton Gilbert med flere. Det viser sig, at forskellen i dollarindkomsten pr. beskæftiget mellem U.S.A. og de nordvest-europæiske lande er meget forskellig alt efter som man anvender U.S.A.-prismålte eller europæiske prismålte. Forskellen bliver væsentlig større, når man anvender europæiske prismålte, hvilket skyldes følgende forhold: Forbruget (udtrykt i mængde) af varige goder (f.eks. automobiler) er væsentlig mindre i Europa end i U.S.A., til gengæld er forbruget af fødevarer ikke så lidt større. Samtidig er priserne for de varige goder relativt høje i Europa men relativt lave i U.S.A.; medens det omvendte er tilfældet for fødevarerne. Disse forhold fører til, at forskellen i indkomstniveauet mellem U.S.A. og Europa bliver større, når man anvender europæiske prismålte end ved anvendelse af U.S.A.-prismålte.

Med anvendelse af U.S.A.-prismålte har Denison, som nævnt, for 1960 undersøgt »årsagerne« til forskellen mellem indkomstniveauet i U.S.A. og Nordvesteuropa og de enkelte lande. Nationalindkomsten pr. beskæftiget var 41 pct. lavere i Nordvesteuropa end i U.S.A. i 1960, og denne forskel fordeler sig med 11,3 pct. vedrørende total faktorinput og 29,7 vedrørende output pr. enhed af input. Kun på to områder er afvigelserne negative, altså til gunst for Nordvesteuropa. Det drejer sig om »Hours of Work« og »Irregularity in pressure Demand«.

Indenfor faktorinput er forskellen for »labor input« ringe (1,1 pct.); men for »capital« betydelig (9,7 pct.). Hvad angår forskellen vedrørende output pr. enhed af input falder 23,7 pct. på en samlegruppe (Lag in the application of knowledge, general efficiency, and errors and omissions). »Economies of scale« bidrager med 4,9 pct. Inden for de enkelte lande er der betydelige forskelle med hensyn til bidraget fra total faktorinput og dette synes i et vist

B O G A N M E L D E L S E R

Edward F. Denison, assisted by Jean-Pierre Poullier: Why Growth Rates Differ. Postwar Experience in Nine Western Countries. The Brookings Institution, Washington 1967. 494 sider. Pris: 4,95 \$ (paper).

Dette omfattende værk kan for teknikens vedkommende siges at være en videreførelse af Denisons bog om U.S.A.: *The Sources of Economic Growth in the United States and the Alternatives Before US*. Han søger, gennem en indgående empirisk analyse at belyse dels for året 1960 årsagerne til forskellene i størrelsen af nationalindkomsten pr. beskæftiget (i dollar) i U.S.A. og i 8 europæiske lande (Belgien, Danmark, Frankrig, Vesttyskland, Holland, Norge, United Kingdom og Italien) dels de elementer, der har haft den dominerende indflydelse på udviklingen i nationalindkomsten pr. beskæftiget eller pr. capita i efterkrigsårene. Foruden at se på hvert af de 8 lande, betragter han også syv af dem under et - og han kalder området Nordvesteuropa. Han tager ikke Italien med, da nationalindkomsten pr. capita er væsentligt lavere i Italien end for de øvrige 8 lande.

Denison behandler udviklingen i perioden 1950-62; men deler den yderligere op i perioderne 1950-55 og 1955-62 en opdeling, der bl.a. for Danmarks vedkommende er meget relevant.

Ved betragtningerne over faktorinput ser han på bidragene fra de tre produktionsfaktorer: Arbejde, kapital og jord. Ved sammenvejning af bidragene anvendes en fordeling af nationalindkomsten efter typer af indkomst.

Det relevante bidrag til samlet output, altså udover samlet input, analyserer Denison ved at se på følgende forhold: Virkningen af en forbedret allokering af ressourcerne, the economies of scale og fordelene ved bedre uddannelse, samt nogle mere specielle forhold.

Ved niveausammenligningen for 1960 af nationalindkomsten pr. beskæftiget (om-

regnet i dollar) møder man igen de vanskeligheder, som tidligere er blevet taget op af Milton Gilbert med flere. Det viser sig, at forskellen i dollarindkomsten pr. beskæftiget mellem U.S.A. og de nordvest-europæiske lande er meget forskellig alt efter som man anvender U.S.A.-prisivægte eller europæiske prisvægte. Forskellen bliver væsentlig større, når man anvender europæiske prisvægte, hvilket skyldes følgende forhold: Forbruget (udtrykt i mængde) af varige goder (f.eks. automobiler) er væsentlig mindre i Europa end i U.S.A., til gengæld er forbruget af fødevarer ikke så lidt større. Samtidig er priserne for de varige goder relativt høje i Europa men relativt lave i U.S.A.; medens det omvendte er tilfældet for fødevarerne. Disse forhold fører til, at forskellen i indkomstniveauet mellem U.S.A. og Europa bliver større, når man anvender europæiske prisvægte end ved anvendelse af U.S.A.-prisivægte.

Med anvendelse af U.S.A.-prisivægte har Denison, som nævnt, for 1960 undersøgt »årsagerne« til forskellen mellem indkomstniveauet i U.S.A. og Nordvesteuropa og de enkelte lande. Nationalindkomsten pr. beskæftiget var 41 pct. lavere i Nordvesteuropa end i U.S.A. i 1960, og denne forskel fordeler sig med 11,3 pct. vedrørende total faktorinput og 29,7 vedrørende output pr. enhed af input. Kun på to områder er afvigelserne negative, altså til gunst for Nordvesteuropa. Det drejer sig om »Hours of Work« og »Irregularity in pressure Demand«.

Indenfor faktorinput er forskellen for »labor input« ringe (1,1 pct.); men for »capital« betydelig (9,7 pct.). Hvad angår forskellen vedrørende output pr. enhed af input falder 23,7 pct. på en samlegruppe (Lag in the application of knowledge, general efficiency, and errors and omissions). »Economies of scale« bidrager med 4,9 pct. Inden for de enkelte lande er der betydelige forskelle med hensyn til bidraget fra total faktorinput og dette synes i et vist

Growth Rates of Real National Income per Person Employed and per Capita, 1950-62.
(In percentages)

Area	National income per person employed			National income per capita		
	1950	1950	1955	1950	1950	1955
	-62	-55	-62	-62	-55	-62
U. S.	2.1	2.7	1.7	1.6	2.5	1.0
N. W. Europe	3.8	4.5	3.3	3.9	5.0	3.1
Belgium	2.6	2.6	2.7	2.6	2.7	2.6
Denmark	2.6	1.1	3.6	2.8	0.8	4.2
France	4.8	4.7	4.9	3.9	4.0	3.8
Germany	5.2	7.1	3.8	6.1	8.9	4.1
Netherlands ...	3.6	4.9	2.8	3.4	4.7	2.5
Norway	3.3	3.5	3.1	2.5	2.7	2.4
U. K.	1.6	1.4	1.8	1.8	2.1	1.7
Italy	5.4	5.3	5.4	5.3	5.7	5.1

omfang at forklare de differencer der er mellem de enkelte landes indkomstniveauer og U.S.A.'s indkomstniveau. Forskellen i indkomstniveauerne er f.eks. 60 pct. for Italiens vedkommende, og her bidrager faktorinput med 19 pct. I Holland er forskellen kun 35 pct. og bidraget fra faktorinput udgør 3 pct.

Den økonomiske vækst belyses i ovenstående oversigt, jfr. side 18 i bogen.

Som helhed har den økonomiske vækst, som vi ved, været væsentlig mere afdæmpet i U.S.A. end i de europæiske lande. Den økonomiske vækst pr. beskæftiget har været særlig høj i Italien og Frankrig, medens

den derimod i U.K. har været af samme størrelsesorden som i U.S.A. Den særlige udvikling som vi har haft, fremgår af oversigten. I perioden 1950-55 var den økonomiske vækst meget moderat; men relativ høj i den følgende periode. Denne udvikling står i stærk modsætning til udviklingen i Vesttyskland og Holland.

Denisons undersøgelse af de forskellige faktorerers indflydelse på væksten, som er hovedformålet med hans arbejde, fremgår bl.a. af tabellen på side 327, hvor der er belyst de relative afvigelser i forhold til U.S.A. Et sammendrag af tabellen fremgår af nedenstående oversigt:

Contributions of the Sources to Growth of National Income per Person, 1955-62: Differences from U.S.A.
(Percentage points)

	Northwest Europe	Belgium	Denmark	France	Germany	Netherlands	Norway	United Kingdom	Italy
Total factor input	0.08	-0.17	-0.37	0.40	0.17	-0.18	-0.24	-0.09	0.42
of which Nonresidential structures and equipment ..	0.34	0.08	0.24	0.32	0.62	0.33	0.42	0.16	0.30
Economies of scale	0.58	0.34	0.79	0.70	0.95	0.50	0.41	0.13	1.10
Other sources	0.95	0.80	1.47	2.08	0.96	0.73	1.21	0.02	2.17
of which {									
Contraction of agricultural inputs	0.18	-0.06	0.24	0.45	0.35	-0.01	0.17	-0.19	0.94
Irregularities in pressure of demand	0.27	0.34	0.78	0.34	0.34	0.43	0.34	0.05	0.34
National income per person employed	1.61	0.97	1.89	3.18	2.08	1.05	1.38	0.06	3.69

I denne tabel, som kun omfatter perioden 1955-62, angiver ialttallene forskellen i nationalindkomsten pr. beskæftiget i de enkelte lande og U.S.A.

Sammenholdt med U.S.A. har total faktorinput bidraget væsentligt til den økonomiske vækst for Frankrig og Italien, medens det modsatte gør sig gældende for Norge og ikke mindst for Danmark. For Nordvesteuropa som helhed har bidraget fra total faktorinput ikke betydet noget væsentligt; men tallet er jo et summarisk gennemsnit. Indenfor de enkelte kategorier af input er der betydelige forskelle. Således har input vedrørende »hours of work« og »education« bidraget stærkere til den økonomiske vækst i U.S.A. end i de europæiske lande. »Non-residential structure« har derimod haft en betydelig større indflydelse på væksten i de europæiske lande end i U.S.A., således som det fremgår af oversigten. Man lægger mærke til de høje tal for Vesttyskland og Norge. »Economies of scale« har bidraget meget til væksten i de europæiske lande og her ligger tallene højt for Italien, Vesttyskland, Danmark og Frankrig. I disse beregninger indgår bl.a. virkningerne af overgang fra at anvende europæiske prisvægte til anvendelse af U.S.A.-prisvægte. Effekten heraf er betydelig ikke mindst for Italien og Vesttyskland. Under gruppen »other sources« har overgangen fra landbrug til byerhvervene haft en betydelig effekt for visse lande. Det gælder som det ses af oversigten især for Italien, Vesttyskland og Frankrig.

En anden faktor, som har betydet en del, er bidraget fremkaldt af et forskelligt efterspørgselspres. Denison siger følgende om dette spørgsmål, side 274: »If the growth rate of output per unit of input is computed between two years that are not comparable with respect to the pressure of demand upon productive potential, and if output per unit of input is sensitive to demand pressure, then the growth rate of output per unit of input between those years will be affected by this incomparability. Such an effect must then be considered as itself a source of growth over the

particular time period examined«. Som det fremgår af oversigten er ikke mindst tallet for Danmark bemærkelsesværdigt.

I et afsluttende kapitel: *An Epilogue for American Readers* kommer Denison i overensstemmelse med bogens titel ind på en mere generel betragtning over forskellen i den økonomiske vækst mellem U.S.A. og de europæiske lande.

Han siger følgende herom (s. 344): »The conclusion, I believe, is clear. Although most of the European countries have achieved higher growth rates than the United States, this was not because they were doing more to obtain growth. They were able to secure higher growth rates only because they were operating in a different environment. Conditions were very different with respect to factor proportions; to misallocation of resources; to the existing level of technology, management, and general efficiency in the use of resources; and to economies of scale. Some have supposed that the United States could have matched the growth rates of European countries if only Americans had done as the Europeans did. I conclude that this is simply not so.

Comparisons with the postwar growth rates of European countries, therefore, do not provide grounds for dissatisfaction with the American growth record. The point needs stressing because the conditions that enabled Europe to obtain higher growth rates are not exhausted. Aside from shortterm aberrations Europe should be able to report higher growth rates, at least in national income per person employed, for a long time. Americans should expect this and not be disturbed by it. Nothing in this analysis suggests that conditions making for higher European growth would continue to operate if the European countries were to reach American levels of national income per person employed«.

Når man ser på de mål, som Denison har stillet sig, kan man ikke andet end forbavses over, at arbejdet har kunnet gennemføres. Det er virkelig lykkedes Denison at komme til bunds i store dele af det om-

fattende problemkompleks, der vedrører økonomisk vækst og gennem en betydelig arbejdsindsats har han været i stand til at fremlægge en tilbundsående empirisk analyse af de forskellige faktorer, der har betinget den økonomiske vækst i U.S.A. og de 8 europæiske lande. Også en analyse af de faktorer, der har bidraget til den store forskel i indkomstniveauerne er gennemført. En bog af dette format, kan kun skrives af en mand, der er i besiddelse af tilstrækkelig fantasi, mod og iverigdom.

*Kjeld Bjerke**

* Afdelingschef i Danmarks Statistik.

George B. Baldwin: Planning and Development in Iran. The Johns Hopkins Press, Baltimore 1967. 215 sider. Pris: 6,95 §.

Forfatteren til denne bog har tilbragt et par år (1961-62) i Iran som medlem af den gruppe af økonomer, der – udsendt af Harvard og finansieret af Ford Foundation – i nogle år efter 1958 bistod Iran med dets økonomiske planlægning. Han har nu skrevet sine »erindringer«, er tydeligvis stærkt præget af at have haft en stor oplevelse, men også af at have lidt en dyb skuffelse over at have deltaget i noget, han selv føler blev en fiasko. Denne opfattelse deles imidlertid ikke helt af alle, der enten på iransk eller på fremmed side deltog i dette arbejde.

Det er iøvrigt karakteristisk for denne gruppe, at den, i modsætning til de normale eksperter, ikke anvendte expert-counterparts forholdet i samarbejdet med iranerne, men etablerede et egentligt teamwork. Fra iransk side er dette blevet fremhævet som en meget stor fordel for denne form for udviklingsbistand.

Bogens titel frister én til at tro, at den handler om planlægningens betydning for landets udvikling. Det gør den nu imidlertid kun i meget begrænset omfang. Dette skyldes, at der faktisk var en meget ringe forbindelse mellem de planer, forfatteren var med til at lægge, og den økonomiske udvikling i Iran – simpelthen fordi det planlagte kun i yderst ringe omfang blev gennemført. Hertil kommer, at en række af

de vigtigste politiske beslutninger truffet i nyere tid (den store landboreform, undervisningsreformen, den administrative revolution), ikke har været forudset i planen. Planer og virkelighed løber således ligesom ad hver sit spor. Man kunne hertil føje et tredje område: statistikken. Også denne, der iøvrigt i Iran ser ganske veludviklet og omfangsrig ud, synes uden nøje forbindelse med det, vi kalder virkeligheden.

Der kan synes at være et mærkeligt misforhold imellem, at man ofrer penge og kræfter på statistik og 5-årsplaner og så faktisk gør noget helt andet. Allerede Oeh-lenschläger havde øje for denne dobbelthed i det persiske sind: Lykken følger ikke den, der som Nureddin grubler og tænker og planlægger, men appelsinen, de ædle stene og Gulnare oven i købet tilfalder naturens muntre søn, døgenigten, der handler uden at tænke, og for hvem arbejde er en endnu større pestilens end tankevirksomhed.

Iran er et af naturen begunstiget land. Gang var det diamanter, nu er det olie. Gennem oliekoncessioner tilføres landet enorme kapitalmængder. Olien løser landets valutaproblemer, 5/6 af eksporten består i olie. Den forsyner statskassen med halvdelen af dens indkomster. Olien har gjort det muligt for landet at etablere en enorm administration.

Iran kan karakteriseres som et land, der fra naturens hånd er rigt, men som desuagtet har en fattig befolkning. Selvom man ingen statistik har om det, er det sikkert et af de lande i verden, der har den mest ulige indkomstfordeling.

Baldwin filosoferer en del over, hvordan det går til, at dette land udvikler sig. Det kan ikke skyldes planer, for planer følges ikke. Baldwin er ikke i tvivl om, at det heller ikke skyldes administrationen. I virkeligheden lider landet måske under, at det har så rigeligt med penge, at det har kunnet få en administration, der er vokset ud over alle bredder. Man forklarer næppe forholdene i Iran uden også at tænke på, at i dette land er det ikke fornemt at bestille noget. Gennem århundreder har godsejerne levet et overklasseliv. I vore